

מסורת הש"ס

(א) (כריכות בלא) ונחית ד: ת: כ"ק ס"ד (ג) וס"ו, (ד) ופסחים ג' וס"ו, (ה) ע"ז ל"ג (פ"ח ט"ז נחום), ד"ה א"ן ל' להפני נחום ר"י דדרים א"ן ל' ע"ן פלי א"ס י"ט ל' פסחי א"ן פסח לנגל לחזר וזמן וכו' (ה) ויקרא (י"א), (ו) א"ן ל' לפיל במשנה (ט"ו), (ז) א"ן ל' ע"ן ש"ן ס"ס.

הנהרות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ויהי נדבך הקדוש וכו' מ"י להספיק (ב) נדבין אלא לרבות כ"ל וכוונת מלך דלדין נחמק: (ג) בא"ד לר"ן שיהא דומה לפרט והיה א"ס י"ט לר"ן וירועין כמו השלך לר"ן שדמה לנחל: (ד) א"ן ל' ע"ן נחמק: שיהא היותר משני וכו': (ה) בא"ד חשבוני ש"ן ו"ס לר"ן וכוונת ל' נחמק: (ו) בא"ד כמו שפירש רש"י ולפי' כ"ל וכוונת נחמק:

הנהרות מרה"ב

(א) תוס' ד"ה נחמק וכו' מפי שמלך פליהם י"ן ולפי' ר"ב לעיל דף ס"ד ע"ב נחמק ד"ה נישול פליהם וכו':

אלו טרפות פרק שלישי חולין

סו.

עין משפט
נר מצוה

ע"ה א מ"י פ"ח מה"ל מלכות אטרות ה"ל כד פתח ע"ן ס"ט טו"ע י"ד ס"י פ"ט ספ"ק ב:

ע"ז רש"י

טו"ני"א. טו"ה.

שיטה מקובצת

(א) שלשה צדדים (מכל עריה) אלא לרבות: (ב) כשנצטרך יותר משני צדדין במקום שיהיו הצדדין שוין ולפי דברי אלה נצטרך כאן יותר משלשה צדדין למאן דאמר כללא קמא דוקא אפי' אין כאן אלא שני צדדין חשבוני וש"ן ש"ן צדדין אחרים נצטרך מהם: (ג) כמו שפ"י ג"מ רש"י ולפי זה:

רבינו גרשום

המובא תיובת ארבה וחרגול כתיב: ובע"ז יראה שזה לארבה וחרגול מה ארבה וחרגול ויש להן ד' סימנין א"ן כל (ננחל) (ולא נחל) אלא שיש בו ארבעה סימנין: וי"ש התם סלעם זה רש"ן כי תנא קמא דר' ישמעאל מ"ר כי אתריה כ"ו. כלומר באחריה דמר קרו הכי ובאתריה דמר קרו הכי: ומבני נחמק פירוש נבחת נבחת בשדרה שלי כפי' גמל. ארבה אין לו נבחת ולא זנב. סלעם יש לו נבחת ויש לו זנב. חרגול יש לו נבחת ויש לו זנב. ארבה זה גובי אין לו נבחת. סלעם זה רש"ן יש לו נבחת. חרגול זה נפיל יש לו נבחת ויש לו זנב. חנב זה גובי אין לו נבחת. סלעם זה להביא צפורת (ברוד) (כריס) ויחנה ירושלמית וערצוביה והרוביות. ואלו הן ד' סימנין. ד' גבליה דר' כנפיס וקרפוליס ונכסי חופות רוב עובדי ורוב אורכו [אחרת]. כללא קמא אשור לוא כריסם כללא בתרא למינהו להביא את שיש לו ד' סימנין:

במאי קא מיסלגי תנא דבי ר' ישמעאל. דמייתא ליה סלעם לרבווי ראשו ארוך ואייתר ליה חגב למעוטי לרור ותנא דברייתא קמייתא דמיבעי ליה כולה לגופיהו: תנא דבי רב. קרי לברייתא קמייתא שגויה צמורה כהניס דמקרי ספרא דבי רב לפי שהיה שגור צבית המדרש כפי' כולם אבל ברייתא דתנא דבי ר"י לא היתה שגורה אלא כפי' תלמודי: תנא דבי רב סבר. למיניהו דכל חד לא משתמע כללא למהו כלל ופרט וכלל דלמדי' סלעם ומגז' כענין הפרט דהווי קרפי ימימי משום דקסנר דלא דיינין כתיב כללי אפי"ר דמי כללא בתרא כללא קמא והכא לא דמי דכללא קמא לא קפיד אלא אכרעיס ולמיניהו אזי כללא קרינן ליה קפיד דלמדי' דמי לארבה דלית ליה ארבעה סימנין: דלאו דמיניה לא. הלכך חד מתצריה לא אחי: כל דדמו ליה. הלכך סלעם אחי מארבה ומרגול כדאמרן ואייתרא ליה לראשו ארוך: תנא דבי ר' ישמעאל כי האי גוונא דאין. ומהכא שמיטין ליה דהא קמוין דדרים להו: ארבעה ומרגול כתיב. ובע"ז הפרט בעינן: כל דהו. ואפי' לא דמו ליה אלא כחד סימן דהא שמיטין סלעם דלא בעינן דמי לפרט ככל דלדין מדאיתרבי ראשו ארוך: ומה כי אפי"ר. רשון דתנא דבי רב הוא ניפול דתנא דבי רבי ישמעאל ורשון דתנא דבי ר' ישמעאל הוא ניפול דתנא דבי רב וינין למר וינין למר סלעם אין לו זנב וחרגול יש לו זנב. והגביס הללו אין טעוין שמיטה שיהי אחר דגיס הוסיין הכמוסה זאת חורת הצהמה כמשמעו והעוף כמשמעו עוף ולא שרץ העוף דהיינו מיינס קטנים וכל נפש החיה הרומשת צמית אלו דגיס וכל נפש השורפת על הארץ אלו חגבים. בהלכות גדולות: הסורות כפן. שט כהן על פני המים: הקבועין בו. יותר מן הסנפירין שאין זיין מחליהן אלא כידים אבל כל הסנפירין דלדין כענין הפרט יש בכל האדדין בין החשבוני בין הגרועין הרבה הוא יכול לכשקסן: הסולתנים. מין דגיס קטנים בלע"ז טונוניא:

שלשה דלדין (ב) מכל א' אדדיין אלא לרבות העמוד לגדל אחר זמן לא יקשה כלום דעל כרחק שני דלדין דמלרין בעירובין (דף כח.) למ"ד דכללא בתרא דוקא ושלש דלדין שמלרין למאן דאמר כללא קמא דוקא לאו דוקא אמר שנים ושלשה דלמאן דאמר כללא קמא דוקא אפי' בה' דלדין לרין לדמות דא"כ מיקשי עלה דההיא דעירובין הא דאמר בניור פ' שלשה מינין (דף לה:) דכל היכא דליכא תרי כללי ופרטי מרבינן כל דדמי ליה מחד זד וכל היכא דליכא תרי פרטי וכללי מרבינן כל דדמי ליה משני דלדין אלא ודאי מסתברא דשני דעירובין וחד זד דמזיר חדא מילתא היא ומיירי בעירובין כגון שיש לו שני דלדין חשבוני שוין וזד שלישי שאינו חשוב כל כך דכה"ג איכא גבי כלל ופרט דנקר וזלן ויין וצמיר (דף לה:) מיירי כגון (דף כח.) וצמיר (דף לה:) מיירי כגון לדיכא אלא חד זד חשוב כגון כלל ופרט וכלל דההיא ששעמח ואיכא נמי זד שני שאינו חשוב כל כך וכענין זה אמר בניור פ' שלשה מינין אלא חד זד היינו הך החשוב האחד שאין חשוב כמותן וה"ה אם היו שניהם חשבוני וש"ן וזד שלישי שאינו חשוב כמותן הווי שני דלדין החשבוני כזד אחד ש"ן וזלן ונלרין צדדין שיהא ענין הפרט דומה לפרט כזכותם שני דלדין החשבוני דהי מייניהו מפקת וזהו מה שמלרין בעירובין דומה לפרט מבי' דלדין אפי' למ"ד כללא קמא דוקא דהווי מריוהו כלז דתנא דמזיר כדפירשטו ומה שמלרין שלשה דלדין למ"ד כללא קמא דוקא י"ל שזא לומר דלא כפי' ליה בשני דלדין החשבוני וש"ן כמו למ"ד כללא בתרא דוקא אלא גם כזד השלישי הגרוע לרין שיהא דומה (ג) לכולן וה"ה אם ש' דלדין לרין שדמה לכולן והשתא אחי שפיר כי מלרין נמי טפי משלשה אקונים

דלדין כענין הפרט יש בכל האדדין בין החשבוני בין הגרועין הרבה הוא יכול לכשקסן: הסולתנים. מין דגיס קטנים בלע"ז טונוניא: אקונים
משני דלדין במקום שיהיו (ג) (ד) יותר משני דלדין שוין ולפי דברי אלה נצטרך ככאן יותר משלשה דלדין למ"ד כללא קמא דוקא אפי' אין כאן אלא ג' דלדין חשבוני שוין (ו) לו יש דלדין אחרים גרועים מהן כי כולם יש להצריך ולמאן דאמר כללא קמא דוקא לא נצריך אלא שנים החשבוני ולכן לא היה לנו להצריך אין ראשו ארוך למאן דלית ליה כללא בתרא דוקא לא נצריך אלא שנים דלדין וכן נצטרך יותר מאותן שאנו מלרין צביתא כהזד השהו ולכן לא היינו מלרין בלתי אומרים כללא בתרא דוקא ובכך מתיישב גם מה שאנו מרביס ראשו ארוך מסלעם ואין אנו מרביס אותו שאין לו ארבע כנפים או שאין כנפיו חופים את רובו כי אותם הם סימנים חשבוני יותר מאין ראשו ארוך ומיהו בלאו האי טעמא ניחא כמו שפ"י ריב"א דאין לך שום חגב חסר סימן אחד דלרבע כנפים או כנפיו חופים את רובו שלני יתא עוד חסר סימן או סימן אחד דאין ראשו ארוך או סימן אחד מן הארבע דמתנייתין אבל הכא בראשו ארוך משכחת ליה שאינו חסר אלא סימן דאין ראשו ארוך בלבד ולפי מה שפירשטו הנהו דעירובין וניור קשיא אמאי איתרי ויממר פ' הגחל בתרא (ב"ק דף קה:) דר"א דריש ריבוי ומיעוטי מלרין דריש כללי ופרטי אחי שפיר וסבר כמ"ד כללא בתרא דוקא וסבי כחד זד פירוש כזד החשוב מן השאר שאין זד אחר חשוב כיוצא בו מה הפרט מפורש גופו מפרט אף כל גרופו ממון ילאו שטרות אבל דבר המוטלטל לא לרין ולא אימעוט קרקעות כי זהו זד גרוע יותר מדע שהוא זד גרוע יותר דהא כי דריש ליה צריכה ומיעוט וריבה אינו ממעט קרקעות אלא שטרות וי"ל דמשום דמוכחא מילתא דשעמחא דפ' נגמר הדין (פנהדין דף מה:) וההיא דפרק שלשה מינים דניור (דף לה.) דר' אליעזר דריש ריבוי ומיעוטי קאלמר נמי התם הכי וז"ע בשעמחא דשן ועין בקדושין (דף כד:) ולא פסח או עור דצבורות (דף לג.) וכלל הש"ס במקום שאמר מה הפרט מפורש דבר המוטלטל וגופו ממון א"ס יהיה זה דוקא למ"ד כללא קמא דוקא או שמא נאמר כי גם למ"ד כללא בתרא דוקא אפי' לא יהיו השני דלדין החשבוני שוין לגמרי כיון שקרובין להיות שוין חשבוני כש"ן וכחד זד דמו ומה שלני נצריך אלא חד זד זהו כשהשני גרוע הרבה יותר ממנו כי כן נראה יותר כדי שיהא דברי הכל כמה שמלרין בכל הגמ' דבר המוטלטל וגופו ממון כי שני דלדין האלו קרובין להיות שוין וגם יתיישב כן מה שצריך לומר בהגחל בתרא (ב"ק דף קה:) דר' אליעזר דריש ריבוי ומיעוטי ולא נצטרך לתרץ כזאת חסרון שכתבתי: במאי קמיפליג. וא"ת אמאי לא מפרש דליכא צבייהו שאר חגבים שאינן ממין אותו חסרון שיש להם ארבעה סימנים הכתובים מתני' ואין ראשו ארוך דלתנא דבי רב אפי"ר אע"פ שיש להם ד' חגבים דמתני' דאין בכלל אלא מה שבפרט וי"ל דשמא ליכא שום חגב שיהא בו ה' סימנים שלא יהא ממין אותו הכתובים מתני' א"נ כותא נקט דלפי' בראשו ארוך שרי תנא דבי ר' ישמעאל: כסוף שעמחא פ"י בקוטרם דחגבים הללו אין טעוין שמיטה שיהי אחר דגיס הוסיין הכמוס וזאת חורת ההנהמה כמשמעו והעוף כמשמעו ולא שרץ העוף דהיינו מיינס קטנים וכל נפש החיה הרומשת צמית אלו דגיס וכל נפש השורפת על הארץ אלו חגבים. בהלכות גדולות כן פ"י בקוטרם ולא הארץ להביא בקוטרם מה"ג אלא משום דדריש ליה מקרא דכמה מקומות בש"ס מוכח דשרי בלל שמיטה כסוף פ"י ר' עקיבא (שם דף טז:) חגב טמא אין מניעין לקטן דלמא מייית ואחיל ליה אבל חגב טמא אין לתוש וברי' ש' דס שמיטה (כריכות דף כה.) קאלמר אוליא דס דגיס וחגבים שכולם הימר ומפרש דאין שמיטה ונפי' אין מעמידין (ע"ז דף לה.) וס ד"ה לעול) דאמר רב עובדי כוכבים שהליתו את האור כגם כל החגבים אסורים ומפרש טעמא דלא ידע הי טמא וחי טמור אבל לשמיטה לא מייסין ועוד התם כסוף פירקא חגבים הנאים מן הפסח ומן האולג' מותרים ליקח מן העובד כוכבים וכן הנבאין מן הסוללה ולפני חנוני אסורין מפני שמוקף עליהם י"ן ולעיל א' בהבחי ברייתא דחוספתא דקתני אולג' אדם דגיס וחגבים בין חיים ובין מתים ואינו חושש ואע"ג דאולג' לאו דוקא דכתיב איכא משום כל המוקף כדמוכח בס' ר' עקיבא בשבט (דף טז:) מ"מ נקט אולג' למימר דליכא איסור אכר מן החי דלא בעי שמיטה. (וע"ש ח"פ ע"ז לה' ד"ה לעולם):